

PREDGOVOR

Šesto izdanje Atlasa svijeta, Jugoslavenskog leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža«, pojavljuje se petnaest godina nakon petoga, u povećanu opsegu, s proširenim i obnovljenim sadržajem, likovno-grafički preoblikovano. Uredništvo smatra da je, učinivši ove izmjene, pridonijelo njegovu poboljšanju. Iako novo, ovo se izdanje oslanja i na prethodna, tiskana u nakladi od 165 000 primjeraka. Stečeno iskustvo i tradicija dosadašnjih određuju osnovna obilježja i ovog izdanja. Osim što udovoljava općenitom zahtjevu atlasa – da je zbirka karata – Atlas svijeta Jugoslavenskog leksikografskog zavoda »Miroslav Krleža« jest i svojevrsni pregled svih država.

Slično prethodnima i ovo izdanje čine tri osnovne cjeline: tekstovni dio, kartografski blok i popis naziva s karata. Tekstovni je dio ilustriran s 1176 različitih slikovnih priloga (tematske karte, crteži, kartogrami, fotografije, satelitski snimci i dr.), a to je jedna od novina. Dobar dio tih priloga ovdje se prvi put objavljuje, bile to novoizrađene tematske karte ili originalne fotografije.

Prva cjelina, tekstovni dio, počinje kratkim prikazom postanka i prirode svemira, svemirskih tijela i Sunčeva sustava, zatim prirodnih odlika Zemlje te stanovništva svijeta. Od međunarodnih organizacija posebno su obrađeni Ujedinjeni narodi, ostale pregledno, a tu je i prikaz Pokreta nesvrstanih. Svjetska privreda prikazana je tablicama i kartogramima. Pri sastavljanju tablica podaci su svedeni na deset najvećih država-proizvođača, u vremenskom nizu od pedeset godina. Članak SFR Jugoslavija obuhvaća 90 stranica i bitno je promijenjen i proširen; to se posebno očituje u poglavljima: stanovništvo, povijest, geopolitički položaj, društveno uređenje i privredni razvoj. Najveći dio tekstovnog dijela, kao i cijelog Atlasa, zauzimaju prikazi svih kontinenata te nezavisnih država (s pripadajućim zavisnim teritorijama). Svaki prikaz sadrži: geografski položaj, prirodnu osnovu (reljef, klima, vode, biljni pokrov), stanovništvo (prirodno kretanje; dobni, spolni, etnički i vjerski sastav; veća naselja; zdravstveni i prehrambeni standard i dr.), upravnu podjelu, državno uređenje, povijest s poviješću umjetnosti, geopolitički položaj i privredu (poljoprivreda, rudarstvo, industrija, trgovina, promet i veze). Istovrsni brožčani pokazatelji omogućuju usporedbe između pojedinih država. Sastavni dio članka svake države je i položajna karta na kontinentu, te slika grba i državne ili nacionalne zastave. Najveći broj država ilustriran je i kartom gustoće naseljenosti te jednom ili više fotografija. Osim toga, pojedine članke čine gospodarske te geopolitičke karte.

Druga su velika cjelina Atlasa svijeta 103 geografske i 26 tematskih karata na 168 stranica tiskanih u 10–12 boja.

Pri pisanju geografskih naziva na kartama uredništvo je nastojalo držati se preporuke Ujedinjenih naroda o standardizaciji geografskog nazivlja: u državama koje se služe latinicom nazivi su dani u izvornom obliku, a u državama s nelatiničnim pismom onako kako ih dotične države prenose u latinicu. U drugom se slučaju, između više mogućih načina, uredništvo uglavnom priklonilo transliteraciji, odnosno prenošenju slova po slova iz izvornog pisma u međunarodno korišten zapis. Tako su npr. japanski i arapski nazivi upisani latiničnom grafijom međunarodne transliteracije. Za pisanje kineskih naziva primijenjen je pinyin sustav. Transliterirani su i nazivi iz slavenskih jezika koji se ne služe latinicom (ruski, ukrajinski, bugarski). Nastojalo se i oko upotrebe izvornih naziva zemalja Trećega svijeta. U tom smislu je uz dobro poznate, ali kolonijalne po podrijetlu, oblike ispisan i slabije poznat, ali izvorni, oblik naziva, primjerice: Kolamba (Colombo). S druge strane, budući da je ovaj Atlas svijeta namijenjen domaćim korisnicima, nužno je bilo donositi i domaće oblike nekih naziva. Najdosljednije u tome uredništvo je bilo u pisanju naziva država, što je ionako opće prihvaćeno, a također i pri pisanju naziva mora, morskih prolaza i zaljeva, reljefnih oblika, otočja i otoka i dr. Nije se izbjegavalo, radi lakšeg snalaženja i razumijevanja te uspostavljanja veze s prethodnim izdanjima, na kartu uvrstiti i više naziva za isti lokalitet. Posebno je to često na kartama višejezičnih područja te s egzotizimima – nazivima u nas odavno udomaćenim, a bitno različitim od izvornih: Trieste (Trst), Wien (Beč), Budapest (Budimpešta). Uredništvo je svjesno da primjenjujući istovremeno dva suprotna načela nije bilo moguće dosljedno provesti ni jedno, tim više što ispis naziva na karti ne podliježe istim pravilima kao i naziv korišten u tekstu.

Treću cjelinu Atlasa svijeta čini popis od 59 237 naziva s geografskih karata.

Brožčani i ostali podaci korišteni su i prenošeni iz najnovijih, uredništvu dostupnih, publikacija. Podaci za Jugoslaviju sastavljeni su prema Statističkom godišnjaku i biltenima Saveznog zavoda za statistiku te rezultatima popisa stanovništva iz 1981. Podaci za ostale države korišteni su prema godišnjacima Ujedinjenih naroda (Statistical Yearbook, Demographic Yearbook, FAO Production Yearbook), zatim The Statesman's Yearbook, Calendario Atlante de Agostini, Encyclopaedia Britannica Book of the Year, časopisu Cartactual i dr.

Geografske su karte izrađene u Jugoslavenskom leksikografskom zavodu »Miroslav Krleža«. Kao predlošci za karte područja Jugoslavije poslužile su topografske i pregledne karte Vojnogeografskog instituta iz Beograda i Hidrografskog instituta Jugoslavenske ratne mornarice iz Splita.

S obzirom na opseg nije bilo moguće sve promjene unositi do posljednjeg trenutka. Narav posla zahtijevala je da se pojedini dijelovi dovrše ranije od drugih što je uzrok nekih neusklađenosti.